

Vlaams
Parlement

ingediend op **352** (2019-2020) – Nr. 1
9 juni 2020 (2019-2020)

Voorstel van resolutie

van Robrecht Bothuyne, Axel Ronse, Tom Ongena, Maaïke De Vreese,
Kurt Vanryckeghem en Andries Gryffroy

over een Vlaams sociaaleconomisch relanceplan
na de coronacrisis

TOELICHTING

De bestrijding van de COVID-19-gezondheids crisis ten gevolge van de coronapandemie is volop bezig. Nu is het ook nodig om de economie weer op te starten en een doorstart te geven. Daarbij moeten economische steunmaatregelen voortgezet en efficiënter gemaakt worden, maar ook de rol van de overheid als aanbesteder, als vergunningenverlener, als actor bij openbare werken enzovoort moet worden doorgezet. Want een efficiënte overheid geeft zuurstof aan de economie. Samen met dynamische ondernemingen en enthousiaste werknemers en consumenten moet de Vlaamse economie opnieuw een boost krijgen.

Ondernemingen en bedrijven hebben het moeilijk in deze harde coronatijden. Sommige moeten sluiten; andere blijven open, maar zien hun omzet drastisch dalen. Veel ondernemingen hebben het moeilijk om het hoofd boven water te houden. Werknemers ervaren tal van uitdagingen. Sommige werknemers zijn tijdelijk werkloos, terwijl andere verplicht van thuis uit werken. Bovendien mogen ook de huidige werkzoekenden en niet-beroepsactieven niet uit het oog worden verloren.

Om de economie meer financiële zuurstof te geven en de getroffen werknemers te ondersteunen, neemt de Vlaamse Regering concrete maatregelen.

Op een bepaald moment waren er tot 650.000 tijdelijk werklozen in Vlaanderen en voor het eerst in vijf jaar is het aandeel niet-werkende werkzoekenden (NWWZ's) gestegen. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) heeft als arbeidsmarktregisseur een cruciale rol te vervullen. De vacatures moeten efficiënt ingevuld worden zodat de mismatch op de arbeidsmarkt wordt aangepakt. De tijdelijk werklozen mogen niet aan hun lot worden overgelaten en moeten nu gesensibiliseerd worden om ofwel tijdelijk elders aan het werk te gaan, ofwel hun competenties te versterken via opleiding of stage. Volgens de prognoses zullen sommigen hun job alsnog verliezen. Er mag daarom geen tijd worden verloren: de tijdelijk werklozen moeten nog beter ondersteund worden om hun inzetbaarheid bij hun huidige of nieuwe werkgevers te verhogen en te versterken.

De impact van de crisis op het economisch model zoals we dat vandaag kennen, is bijzonder groot. Het legt structurele pijnpunten bloot, maar creëert ook opportuniteiten voor de ondernemingen om te zoeken naar nieuwe markten en exportmogelijkheden.

We ervaren bovendien hoe schijnbaar onmogelijke drempels worden afgebouwd. Deze coronacrisis willen we aangrijpen om ons maatschappelijk en economisch model te hervormen en arbeidsmarkt te versterken. Een economische relance komt niet alleen door maatregelen om financieel zuurstof te geven en gericht te investeren, maar ook door de creativiteit, wendbaarheid en innovatie in ons systeem te stimuleren. Dat kan onder meer door de doorbraak van digitalisering in werken en winkelen te bestendigen. Zo kunnen we komen tot een betere balans tussen werk en privé door een beter tijdsmanagement. De relance moet er één zijn die de synthese maakt tussen economische, sociale en duurzame doelstellingen, op korte, middellange en lange termijn.

De Europese Unie is meer dan ooit belangrijk. Voor een open economie zoals die in Vlaanderen zorgt de Europese interne markt voor welvaart. We moeten ons vrije verkeer bewaken en oog hebben voor een goede, rechtvaardige en efficiënte besteding van Europese middelen, alsook een billijke verdeling. Vlaanderen moet daarbij optimaal gebruikmaken van de Europese middelen. Nu al gaat meer dan de helft van alle Europese middelen voor België naar Vlaanderen. We moeten de

Europese Green Deal en het Europese Herstelfonds maximaal kunnen inzetten voor Vlaanderen en de Vlamingen.

Vlaanderen heeft er als exportregio bij uitstek alle belang bij om op het Europese niveau aan te dringen op slimme maatregelen en een goede samenwerking, zeker in het licht van een dreigende harde brexit.

De relance beoogt ook een toename van de consumptie en de investeringen, zowel van de private sector als vanuit de overheid. Blinde overheidsuitgaven en -investeringen moeten worden vermeden. De overheidsinvesteringen moeten een hefboom zijn om privaat kapitaal te mobiliseren en investeringen uit te lokken om zo economisch en maatschappelijk te renderen.

De uitdaging van deze sociaaleconomische crisis aanpakken moet dan ook tegelijk een doorbraak betekenen in de aanpak van de klimaatcrisis. Zo kan de economie worden versterkt en kan tegelijk de uitstoot van broeikasgassen van woningen en gebouwen, mobiliteit, energievoorziening en industrie worden tegengegaan.

Robrecht BOTHUYNE
Axel RONSE
Tom ONGENA
Maaïke DE VREESE
Kurt VANRYCKEGHEM
Andries GRYFFROY

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de parlementaire werkzaamheden die in het kader van een relancebeleid al werden genomen, meer bepaald:
    - a) de hoorzittingen in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie op 30 april, 7 mei en 14 mei 2020;
    - b) de gedachtewisselingen in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie op 9 april, 23 april, 30 april, 7 mei en 14 mei 2020;
  - 2° de macro-economische impact van de COVID-19-crisis:
    - a) de schattingen van de Nationale Bank, het Internationaal Monetair Fonds en verschillende financiële instellingen dat de Vlaamse economie met 7 à 8 procent van het bruto binnenlands product zou dalen in 2020 en maar gedeeltelijk zou herstellen in 2021. De cijfers zijn gebaseerd op de situatie van half april 2020;
    - b) de voorspellingen van de Nationale Bank dat één op de vijf tijdelijk werklozen ook permanent werkloos dreigt te worden en circa 9 procent van de bedrijven een faillissement vrezen;
    - c) de toename in mei 2020 van het aantal niet-werkende werkzoekenden met 13,9 procent in vergelijking met mei 2019;
    - d) het feit dat VDAB in april 2020 5,3 procent minder vacatures heeft ontvangen dan een jaar ervoor, en er eind april 2020 34.843 openstaande vacatures waren;
    - e) de economische impact die de COVID-19-crisis – boven op de brexit – zal hebben op de Vlaamse exportbedrijven en zeehavengerelateerde activiteiten;
    - f) de reisbeperkingen en grenscontroles die werden ingevoerd overeenkomstig artikel 7 van het ministerieel besluit van 23 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken;
    - g) de ontwrichting van de Vlaamse overheidsfinanciën, met een begrotingstekort van 4,152 miljard euro voor 2020 (begrotingsaanpassing 2020) ten gevolge van de sociaal-economische impact van de lockdown en de omvang van de crisis- en ondersteuningsmaatregelen;
    - h) de sociale economie in Vlaanderen, die als volwaardige schakel in de diensten- en productieketen eveneens zwaar getroffen werd door de COVID-19-crisis;
  - 3° de maatregelen die de Vlaamse Regering in overleg met de sociale partners en de verschillende sectoren al heeft genomen met betrekking tot de arbeidsmarkt, waaronder:
    - a) maatregelen om het inkomen van tijdelijk werklozen te beschermen, onder meer via een eenmalige energiepemie;
    - b) maatregelen om tijdelijk werklozen via 'matching'-platformen als 'Help de oogst', 'Help de helpers' of de COVID-19-vacaturedatabank naar sectoren toe te leiden die – tijdelijk – op zoek zijn naar arbeidskrachten in bijvoorbeeld de land- en tuinbouw, de sierteelt of de zorgsector;
    - c) de extra financiering die de Vlaamse Regering heeft uitgetrokken om de veiligheid op de werkvloer van dienstencheque- en sociale-economie-werknemers te garanderen;

- 4° de maatregelen die de Vlaamse Regering in overleg met de sociale partners en de verschillende sectoren al heeft genomen met betrekking tot het economisch beleid; waaronder:
- maatregelen om de liquiditeit van de Vlaamse bedrijven overeind te houden, met onder meer de hinderpremie en de compensatiepremie, die samen goed zijn voor ongeveer 1,4 miljard euro, de achtergestelde leningen bij de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV), de extra waarborgcapaciteit van 3 miljard euro bij PMV en Gigarant, de opschorting van terugbetaling van financiering vanwege PMV/Z en de uitbreiding van de winwinlening;
  - de principiële beslissing van de Vlaamse overheid om maximaal twee maanden handelshuur voor te schieten als de verhuurder van een handelspand de huur van de maand april en/of mei kwijtscheldt;
- 5° het pakket maatregelen dat de Europese Commissie op 13 maart 2020 heeft aangekondigd om de zware sociaal-economische schok van de pandemie op burgers, bedrijven en economieën van lidstaten op te vangen, in het bijzonder de volle inzet van flexibiliteit op het vlak van overheidssteun en in het budgettaire kader van het Stabiliteits- en Groeipact (flexibiliteits-clausule);
- 6° de opportuniteiten die de COVID-19-crisis ook biedt en waarop verder kan worden gebouwd:
- de toegenomen participatie in onlinecursussen van VDAB tijdens de periode maart-mei 2020, wat het belang van een ruim en kwalitatief digitaal scholingsaanbod onderstreept;
  - het feit dat de lockdown fungeerde als katalysator voor nieuwe vormen van werken en leren, telewerken voor een groot deel van de economische activiteit even de norm werd, videoconferenties en onlineplatformen voor samenwerking op de werkvloer een hoge vlucht namen en de spitsuurfiles even wegsmolten;
  - de COVID-19-lockdown op de mogelijkheden en de noodzaak wees om eerst de eigen arbeidsreserve aan te spreken alvorens te kiezen voor arbeidsmigratie, bijvoorbeeld in de seizoensarbeid;
  - de talloze lokale initiatieven, waaronder ook het Vlaamse initiatief koopinjebuurt.be om lokaal kopen aan te moedigen;
  - het feit dat de crisis een katalysator geweest is voor tal van ondernemingen om de noodzakelijke stappen te zetten naar een online aanwezigheid en aanbod;
- 7° de risico's en de daarmee overeenstemmende behoeften die de COVID-19-crisis blootlegt:
- tijdelijke werkloosheid die structurele werkloosheid dreigt te worden;
  - de vaststelling dat ondanks de enorme inspanningen van de Vlaamse Regering, de Vlaamse bedrijven enorme kapitaalinjecties nodig hebben, die in een worstcasescenario tot 5,8 miljard euro kunnen oplopen, om hun solvabiliteit te garanderen;
  - het hoger risico voor de Vlaamse strategische en sleutelbedrijven op overname uit geo-economische overwegingen;
  - de onzekerheid die tot een ongeziene schok in het consumentenvertrouwen leidt en net een neiging tot 'voorzorgsparen' ontwikkelt, waardoor er minder consumptie plaatsvindt en mensen minder de neiging hebben om in risicokapitaal te investeren;
  - de blijvende noodzaak aan een zekere mate van lockdownmaatregelen – met name de social distancing – die in bepaalde sectoren en ondernemingen blijft zorgen voor verminderde consumptie of productie, meer bepaald in de horeca, het toerisme, de landbouw, de sierteelt, de cultuur- en evenementensector enzovoort;
  - de terugvallende bedrijfsinvesteringen en het feit dat men cashmiddelen hamstert;

- g) het risico dat met name investeringen in onderzoek, ontwikkeling en innovatie dreigen uitgesteld te worden, terwijl die investeringen net absoluut noodzakelijk zijn voor de productiviteitswinsten die nodig zullen zijn om uit de crisis te raken;
- 8° de sociaal-economische context die al voor de huidige crisis bestond:
  - a) het feit dat de crisis niet alleen nieuwe uitdagingen meebrengt, maar ook oude pijnpunten op scherp stelt, waaronder de klimaatopwarming, uitdagingen op het vlak van e-commerce, de toenemende leegstand in handelskernen, gezonde publieke financiën, het evenwicht tussen werk, gezin en vrije tijd, de werkzaamheidsgraad, het hoge aantal niet-beroepsactieven, de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, de structureel zwakke productiviteitsgroei, de lage deelname aan levenslang leren, de behoefte aan een mentaliteitswijziging voor levenslang leren enzovoort;
  - b) de historisch lage rente en de grote hoeveelheid spaargeld op de Belgische spaarboekjes (278 miljard euro), die geheroriënteerd kan worden naar de reële economie;
  - c) de achterophinkende publieke investeringsgraad van België, die maar 2,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp) bedraagt (Eurostat, Nationale Bank: government GFCF) ten opzichte van EU-referentielanden, ondanks de inspanningen van de Vlaamse Regering met betrekking tot de inhaaloperatie voor scholenbouw, de verhoging van de publieke investeringen in onderzoek en ontwikkeling en het opzetten van grote mobiliteitsprojecten zoals Oosterweel. Zo tekende Vlaanderen in 2017 een publieke investeringsgraad van 3,55 procent van het bruto binnenlands product;
- overwegende dat:
  - 1° ondanks de versoepeling van de lockdownmaatregelen:
    - a) een aantal economische sectoren nog voor langere tijd gesloten blijven of zwaar omzetverlies zullen lijden;
    - b) een belangrijk deel van de tijdelijke werklozen niet opnieuw bij dezelfde werkgever aan de slag zal kunnen. Het is daarom belangrijk dat ze een beroep kunnen doen op een spoedige scholing, bijscholing of heroriëntering naar een nieuwe job. Daarbij is het noodzakelijk dat VDAB een duidelijk zicht heeft op wie tijdelijk werkloos is. Het is voor VDAB immers niet evident om een maatgericht aanbod voor die groep uit te werken binnen het huidige kader, waarbij vooral problemen rijzen met betrekking tot de privacy en data-uitwisseling met de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA);
    - c) in de sociale economie gezondheid en veiligheid, maar ook sociaal contact en structuur bij de heropstart van groot belang is, gelet op het hoge percentage kwetsbare werknemers;
  - 2° een draaiboek voor een heropflakking van COVID-19 of een andere pandemie noodzakelijk is om de nodige gezondheidsmaatregelen te nemen met zo weinig mogelijk economische kosten;
  - 3° deze crisis moet worden aangegrepen om de visie op de ontwikkeling van de economie van de toekomst verder uit te werken zodat wordt gewerkt aan een nieuw optimistisch toekomstperspectief om de Vlaamse economie structureel te versterken en de creativiteit te stimuleren;
  - 4° een aantal aspecten van de nieuwe manier van werken moeten worden versterkt, aangezien de opportuniteiten ervan zich duidelijk gemanifesteerd hebben, zoals telewerken, digitaal vergaderen en het gebruik van digitale platformen, in combinatie met werken in een regionale hub, en Vlaanderen met de werkbaarheidscheque beschikt over een instrument om ondernemingen te sensibiliseren om die nieuwe manieren van werken te institutionaliseren in de bedrijfscultuur;

- 5° het noodzakelijk is om werknemers beter voor te bereiden op de transities in de loopbaan door de leercultuur in Vlaanderen beter ingang te doen vinden. “Levenslang leren” is een speerpunt van het huidige Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 en de Vlaamse Regering heeft al extra financiering uitgetrokken om het ruime aanbod rond online leren van VDAB en andere opleidingsverstrekkers uit te breiden en verbeteren;
- 6° competentieversterking een belangrijk instrument is om de positie van de werkzoekenden en werkenden op de arbeidsmarkt te versterken;
- 7° de bekende structurele problemen op Vlaamse arbeidsmarkt, die met de COVID-19-crisis niet verdwenen zijn, ook de komende jaren de aandacht van het beleid zullen vragen;
- 8° voor de Vlaamse ondernemingen niet voor alleen middelen gezorgd moet worden die vreemd vermogen uitmaken, maar ook investeringen in kapitaalsparticipaties moeten worden gefaciliteerd zodat de solvabiliteit van de Vlaamse bedrijven verbetert;
- 9° de Vlaamse Regering haar economische instrumentarium voorwaardelijk kan aanwenden om ook een invloed uit te oefenen op de economische activiteiten die ze wil verankeren;
- 10° zowel signalen vanuit de Europese Commissie als vanuit de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen wijzen op de behoefte aan een screeningsmechanisme voor buitenlandse directe investeringen, met als doelstelling de kracht van de Vlaamse open economie te bewaren, en tegelijkertijd de Vlaamse ondernemingen te beschermen tegen buitenlandse inmengingen die die openheid op termijn ondergraven;
- 11° er een consensus is onder de (gehoorde) economen over de behoefte aan en het nut van meer publieke investeringen, waarbij:
  - a) die investeringen het dreigende gebrek aan bedrijfsinvesteringen compenseren, de productiviteit van onze economie verhogen, de vraag stimuleren en vorm geven aan de economie van de toekomst;
  - b) het moet gaan om investeringen met de hoogste multiplier-effecten, namelijk met een maximaal effect op de werkgelegenheid en de private bedrijfsactiviteiten, die tegelijk een bijdrage leveren aan de digitale en klimaattransitie. In het bijzonder moet gefocust worden op infrastructuur voor duurzaam transport, hernieuwbare energieproductie, energie-efficiëntie en digitale infrastructuur;
  - c) de digitale revolutie, robotisering en artificiële intelligentie disruptief is, maar tal van opportuniteiten biedt voor de Vlaamse ondernemingen en de Vlaamse maatschappij en die ten volle moeten worden ondersteund;
  - d) innovatie-investeringen een groot effect hebben op productiviteitswinsten, maar in tijden van onzekerheid dreigen uitgesteld te worden door bedrijven;
  - e) de Vlaamse Regering al ambitieuze doelstellingen had vooropgesteld op het vlak van innovatie, waarbij de vooropgestelde missiegerichte projecten rond digitaal ondernemen en innoveren, klimaatinnovatie en circulaire economie de juiste klemtonen leggen voor de transities die de Vlaamse economie de nodige relance kunnen bieden;
- 12° het voor de Vlaamse overheidsfinanciën van belang is dat de schuldgraad van Vlaanderen na de crisis niet verder oploopt en een terugkeer naar gezonde overheidsfinanciën noodzakelijk is om nieuwe buffers op te bouwen en beleidsinitiatieven te kunnen nemen, en om verder te kunnen investeren in duurzame welvaart;
- 13° een maximale samenwerking en inzet van de federale overheid en de Europese Unie noodzakelijk is;

- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° met betrekking tot de aanpak van de sociaal-economische gevolgen van de coronacrisis:
    - a) in de eerste plaats vast te houden aan de ambities en beleidsacties die zijn opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord;
    - b) een traject uit te stippelen naar gezonde Vlaamse overheidsfinanciën, het behoud van een gunstige creditrating van de Vlaamse overheid en een beheersbare Vlaamse schuldgraad onder de Vlaamse schuldnorm en daarbij de eventuele budgettaire implicaties van dit voorstel van resolutie in rekening te brengen;
    - c) te zorgen voor een duidelijke monitoring van de effecten van de crisis;
    - d) te komen tot één relancestrategie, zowel met voor de maatschappelijke relance en de relance van de arbeidsmarkt als voor die van de economie, met duidelijke, meetbare doelstellingen, beleidsacties en overeenkomstige budgetten;
    - e) voor die relancestrategie een initiatief te nemen om sociale partners, middenveld, bedrijven, organisaties, andere overheden en de Vlamingen te mobiliseren en te responsabiliseren;
    - f) de relancecomités opdracht te geven om de vragen uit te werken waarop een antwoord moet worden geformuleerd in het kader van een strategie om tot een vernieuwende en gedragen toekomstvisie voor de Vlaamse maatschappij en economie te komen;
    - g) een draaiboek uit te werken met mogelijke scenario's en sectorale protocollen voor een crisisbestendige aanpak, die gebaseerd is op het maximaal openhouden van de ondernemingen en zo laag mogelijke economische en maatschappelijke kosten;
    - h) het instrumentarium ten behoeve van de economie en de arbeidsmarkt te evalueren op de doelmatigheid ervan in het licht van de grondig gewijzigde economische context;
    - i) over de relance en dat draaiboek regelmatig overleg te plegen en af te stemmen met andere beleidsniveaus;
    - j) maximaal in te spelen op de opportuniteiten die de Europese Unie biedt, bijvoorbeeld om Vlaamse beleidsacties te cofinancieren;
    - k) te zorgen dat de sociaal-economische relance maximaal bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs en daarbij in te spelen op de opportuniteiten die de Europese Green Deal biedt;
    - l) op Europees niveau te bepleiten dat erover wordt gewaakt dat de concurrentiepositie van ondernemingen niet wordt ondermijnd door regio's buiten de EU met minder strenge klimaatregels, om op die manier ook de klimaatvriendelijke industriële productie in Europa te ondersteunen;
    - m) de versnelde digitalisering van diensten en arbeid om te zetten in een inclusieve aanpak voor een digitale overheid en economie, met oog voor de brede digitale geletterdheid;
    - n) een gericht en op data gebaseerd beleid te ontwikkelen, door onder meer de data die de overheden, instellingen en dienstverleners ter beschikking hebben, te ontsluiten en te koppelen;
    - o) een doelmatig beleid te voeren op basis van wetenschappelijke bevindingen en ervaringen, en daarbij bijvoorbeeld via proeftuinen te experimenteren;
    - p) erover te waken dat de acties die op korte termijn ondernomen worden, ook de langetermijndoelstellingen van het Vlaamse beleid dienen;
    - q) over de relancestrategie regelmatig te rapporteren aan het Vlaams Parlement;
  - 2° met betrekking tot de werking van VDAB:
    - a) als arbeidsmarktregisseur samen met private en andere partners te zorgen voor een kwalitatief en toereikend aanbod van screening, begeleiding, bemiddeling en opleiding voor de te verwachten instroom werkzoekenden en daarvoor een kostenefficiënt en resultaatgericht managementplan op te maken;

- b) ook voor de nieuwe preciaire en kwetsbare doelgroepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt in samenwerking met het onderwijs een 'outreachinge aanpak' te ontwikkelen op maat, met speciale aandacht voor onder meer de schoolverlaters en de NEET-jongeren (not in education, employment or training);
  - c) in overleg met de federale overheid de gegevens van tijdelijk en economisch werklozen volledig te ontsluiten voor VDAB en een aanbod voor zowel werknemers als werkgevers te ontwikkelen om tijdelijk werklozen een opleidings- of werkervaringsvoorstel op maat te doen zodat tijdelijke werkloosheid ook gebruikt wordt voor vorming, opleiding en werkervaring, en de werklozen daartoe in overleg met de sectoren te stimuleren;
  - d) samen met het beleidsdomein Onderwijs en andere opleidingsverstrekkers verder te investeren in de digitale en technologische infrastructuur op het vlak van artificiële intelligentie, e-leren, digitale dienstverlening en datamonitoring;
  - e) versneld in te zetten op het aanscherpen van digitale vaardigheden van zowel werkzoekenden, werkenden als niet-beroepsactieven;
  - f) de focus te leggen op her-, om- en bijscholing, gelet op de behoefte aan arbeidsmobiliteit en het blijvende knelpuntkarakter van de vacatures in bepaalde sectoren, en daarbij voor alle knelpuntvacatures, zoals in de zorgsector, in extra toeleiding en opleiding te voorzien;
  - g) de uitstroom naar werk na het volgen van een knelpuntopleiding te verhogen;
  - h) te onderzoeken of en hoe het aantal onderwijs- en beroepskwalificerende trajecten via VDAB kan worden opgetrokken om zo meer kwalificaties voor knelpuntjobs te genereren;
  - i) de werkgeversdienstverlening verder te optimaliseren, met een focus op kmo's die in deze crisis ondersteuning nodig hebben;
  - j) versneld samenwerkingsakkoorden te sluiten met de Vlaamse lokale besturen en OCMW's om zo gezamenlijk de impact van de crisis op te vangen;
  - k) in voldoende werkervaringstrajecten voor werkzoekenden te voorzien via tijdelijke werkervaring, wijk-werken, gemeenschapsdienst enzovoort, om de band met de arbeidsmarkt te versterken en met het oog op de uitstroom naar werk, waarbij prioritair sectoren met grote behoeften op de arbeidsmarkt aan bod komen;
  - l) het inburgeringstraject voor nieuwkomers sneller te laten sporen met een activeringstraject naar een job en daarbij ten volle de mogelijkheden van digitaal leren en werkplekleren te benutten;
- 3° met betrekking tot de aanpak van structurele problemen van de Vlaamse arbeidsmarkt:
- a) verder te werken aan het optrekken van de werkzaamheidsgraad naar 80 procent, met de VESOC-engagementsverklaring (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) 'Iedereen aan boord – samen voor 120.000 mensen extra aan het werk' als kompas;
  - b) de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken door studenten en werkzoekenden te sensibiliseren en te stimuleren om bij de keuze voor een studierichting en een job te kiezen voor sectoren die kampen met een structurele arbeidsmarktkrapte;
  - c) verder te werken aan een breed activeringsbeleid, met aandacht voor de vier prioritaire doelgroepen van niet-beroepsactieven, meer bepaald de langdurig zieken (ZIV-gerechtigden), leefloners, NEET-jongeren, en bepaalde specifieke groepen huisvrouwen en -mannen;
  - d) in overleg te treden met de federale overheid om de uitkeringsstelsels waarop kwetsbare doelgroepen een beroep doen, te vereenvoudigen en te laten aansluiten bij de activeringsinspanningen van de Vlaamse overheid;

- e) met dat doel maximaal middelen uit het nieuwe ESF-programma (Europees Sociaal Fonds) te gebruiken;
  - f) laaggeschoolde arbeid op te waarderen en tegelijk werken voor iedereen lonend te maken door onder andere de jobbonus en sociale tegemoetkomingen afhankelijk te maken van het inkomen en niet van het statuut;
  - g) het activerend herstructureringsbeleid te versterken om te vermijden dat de komende golf van bedrijfsherstructureringen leidt tot een structurele werkloosheid door:
    - 1) tijdige inschrijving van getroffen werknemers bij VDAB binnen een maand na de bekendmaking van het ontslag;
    - 2) systematische screening en opstart van een kwalificerend traject binnen drie maanden voor door ontslag getroffen werknemers;
    - 3) begeleiding bij een herplaatsing binnen het bedrijf of outplacement;
    - 4) intensieve samenwerking met de RVA, Actiris en Forem voor de opstart van tewerkstellingscellen in het kader van bedrijfsherstructureringen en collectief ontslag;
    - 5) systematische activering en screening van werknemers die een bedrijf verlaten in het kader van een sociaal plan via vervroegde uittredingskanalen, zoals het stelsel van werkloosheid met bedrijfs-toeslag (SWT), zolang dergelijke kanalen blijven bestaan op federaal, sectoraal of bedrijfsniveau;
  - h) de steunmaatregelen permanent te evalueren en doelmatig in te zetten, met de focus op de actuele behoeften van de Vlaamse arbeidsmarkt;
  - i) in overleg te gaan met de federale overheid over een beleid op maat van de wijzigende behoeften van de Vlaamse arbeidsmarkt;
  - j) te streven naar duidelijke en homogene bevoegdheidspakketten voor het arbeidsmarktbeleid voor Vlaanderen;
- 4° met betrekking tot de Vlaamse sociale economie:
- a) de rol van de sociale economie te erkennen en te ondersteunen, onder meer bij de verankering van de economische activiteiten in Vlaanderen;
  - b) op korte termijn te overleggen met de sector op welke manier ze de eigen arbeidsorganisatie en omkadering voor de doelgroepmedewerkers moet aanpassen op basis van de nieuwe gezondheids- en welzijnsvereisten op het werk;
  - c) met het oog op de maatschappelijke en economische meerwaarde met de sector een strategie te ontwikkelen over de manier waarop op bepaalde behoeften die de COVID-19-crisis met zich meebrengt, kan worden ingespeeld, bijvoorbeeld de strategische bevoorrading van paramedische en hygiënische materialen;
  - d) de diversificatie van de bedrijfsactiviteiten te promoten met het oog op veerkrachtige en wendbare ondernemingen in de sociale economie, en de wederzijdse wisselwerking tussen de sociale economie en de reguliere economie te versterken;
  - e) werk te maken van een duurzaam en inclusief doorstroomkader dat inzet op doorstroom naar en samenwerking met de reguliere economie, en dat tegelijk mensen een concrete terugvalbasis biedt in de sociale economie als een duurzame tewerkstelling in de reguliere economie nog niet haalbaar is. De enclavewerking wordt maximaal ingezet als mogelijke opstap naar doorstroom;
- 5° met betrekking tot levenslang leren:
- a) een doorbraak van de leercultuur in Vlaanderen te realiseren door samen met het beleidsdomein Onderwijs en de onderwijspartners werk te maken van een ambitieus competentieoffensief om van vorming en opleiding een rode draad te maken doorheen de volledige loopbaan;
  - b) prioriteit te geven aan de realisatie van de ambities voor levenslang leren die in het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 staan en verder te bouwen op de Visienota 2050, waarin levenslang leren en de dynamische levensloopbaan als een van de prioriteiten is opgenomen;

- c) alle werkenden sterker aan te moedigen om zich permanent te blijven bijscholen;
  - d) de bestaande opleidingsincentives zoals het Vlaams opleidingsverlof (VOV), daarvoor als hefboom te gebruiken door een ruimere plaats voor e-leren en korte opleidingen te reserveren en de voorwaarden daarop af te stellen;
  - e) werkgevers te sensibiliseren en te ondersteunen om nu, meer dan ooit, te investeren in vorming en opleiding in samenwerking met VDAB, opleidingsverstrekkers, sectoren, het volwassenonderwijs en het hoger onderwijs;
  - f) te onderzoeken of voor meer flexibiliteit kan worden gezorgd met betrekking tot de gevraagde ondergrens bij opleidingsincentives of steun bij e-leren: e-leren telt immers in veel gevallen minder opleidingsuren dan 'klassiek' leren;
  - g) het budget voor opleidingscheques beter te benutten en ze open te stellen voor e-leren, voor kort-, midden- én hogeschoolden, in het kader van het eigen loopbaanperspectief;
  - h) loopbaanbegeleiding versterkt onder de aandacht te brengen en de doelgroepen te verruimen;
  - i) in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs het aanbod van alle opleidingen van de diverse Vlaamse opleidingsverstrekkers te bundelen en via één platform ter beschikking te stellen;
  - j) ook voor (kandidaat-)ondernemers te zorgen voor een sterk aanbod van (e-)opleidingen;
  - k) werkplekleren in al zijn vormen te promoten en de mogelijkheden van een uitbreiding te onderzoeken. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is te zorgen voor voldoende plaatsen voor werkplekleren;
- 6° met betrekking tot de arbeidsorganisatie en werkcultuur:
- a) binnen het uitgetrokken budget de scope van de werkbaarheidscheque te verruimen, zodat ook concrete acties met betrekking tot bijvoorbeeld anders werken en telewerken ondersteund kunnen worden;
  - b) in overleg te treden met de federale overheid over een grotere flexibiliteit in de arbeidstijdsreglementering, op maat van werknemers en werkgevers, met de bedoeling om werk en privé beter in balans te brengen en tegelijk de arbeidsproductiviteit te verhogen;
  - c) werkgevers en werknemers bij de implementatie van die flexibeler arbeidstijden te begeleiden en te ondersteunen, bijvoorbeeld via de sectorconvenanten;
  - d) in overleg te treden met de lokale besturen, de openbare vervoersmaatschappijen en andere relevante actoren en beleidsdomeinen met de bedoeling om 'het nieuwe werken' te ondersteunen en te faciliteren met betrokkenheid van de brede maatschappelijke structuren en daarbij het management van de tijd op subregionaal niveau te organiseren;
  - e) aandacht te besteden aan de voorwaarden om de combinatie tussen gezin en werk beter te kunnen combineren met in het bijzonder voldoende flexibele kinderopvang;
- 7° met betrekking tot de economische steunmaatregelen en het overheidsinstrumentarium:
- a) de Vlaamse kmo's door deze crisis te loodsen, met een sterke financiële basis en zonder dat de beslissingscentra uit Vlaanderen wegtrekken;
  - b) te zorgen voor de snelle uitwerking, de permanent monitoring, de evaluatie en waar nodig de bijsturing van het vierluik voor het herstel van de Vlaamse economie waarover binnen de Vlaamse Regering een consensus is. Die omvat de oprichting van het welvaartsfonds, de uitbreiding van de achtergestelde leningen, de uitbreiding van de win-winnening, de creatie van vriendenaandelen en de uitbreiding van de waarborgen;

- c) dat Vlaamse herstelplan te promoten, onder andere in samenwerking met de banken, om zo de instrumenten bij spaarders, beleggers en Vlaamse kmo's ingang te doen vinden;
  - d) het bestaande VLAIO-instrumentarium (Agentschap Innoveren en Ondernemen) waar dat zinvol is en binnen de bestaande VLAIO-budgetten tijdelijk extra voordelig te maken zodat bedrijfsinvesteringen toch aangemoedigd worden, in het bijzonder het instrumentarium dat gericht is op opleiding, transformatie en groei, innovatie en ecologische ontwikkelingen;
  - e) de steunmaatregelen permanent te evalueren en doelmatig in te zetten met de focus op toekomstgerichte en veelbelovende ondernemingen die veel toegevoegde waarde en jobs creëren, en in die context extra aandacht te besteden aan start-ups en scale-ups;
  - f) optimaal in te zetten op het gebruik van de Europese middelen, bijvoorbeeld via het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en Interreg, om de bovenstaande maatregelen te financieren;
- 8° met betrekking tot het oprichten van een screeningsmechanisme ter bescherming van de Vlaamse bedrijven tegen ongewenste buitenlandse directe investeringen:
- a) een Vlaams initiatief te nemen om een screeningsmechanisme op te richten en af te stemmen met de andere overheden in België;
  - b) objectieve criteria te ontwikkelen over de omvang van de investering en te zorgen voor een exhaustieve opsomming van de strategische sectoren en sleutelondernemingen waarin buitenlandse investeringen aan een screening kunnen worden onderworpen, zodat rechtszekerheid geboden wordt en de Vlaamse economie haar open karakter maximaal bewaart. De uiteindelijke zeggenschap over de behoefte aan een interventie ligt bij de regio waarin de investering zal plaatsvinden of waarin de onderneming gevestigd is;
- 9° met betrekking tot de behoefte om een aantal sectoren in het bijzonder te ondersteunen:
- a) ervoor te zorgen dat diverse behoeften van de Vlaamse bedrijfssectoren erkend worden;
  - b) het noodfonds op zeer korte termijn te operationaliseren zodat aan de sectoren die daaruit zullen kunnen putten, zoals cultuur, media, sport, sier- en aardappelteelt en toerisme, snel perspectief kan worden geboden;
  - c) de op export gerichte sectoren en de havengerelateerde activiteiten te ondersteunen met gerichte exportpromotie;
  - d) sectoren en bedrijven te stimuleren om maximaal in te schakelen in een circulaire economie en zo de milieu-impact van de productie en de afhankelijkheid van grondstoffen uit het buitenland in te perken;
  - e) specifiek voor sectoren die lang verplicht (volledig of gedeeltelijk) gesloten worden, de ondersteunende maatregelen te evalueren en zo nodig bij te sturen, rekening houdend met de maatregelen van de federale overheid;
- 10° met betrekking tot de publieke en private investeringen, onder meer:
- a) het beleid te versterken dat in diverse sectoren private investeringen uitlokt, en dat de activering van private spaartegoeden en vermogens voor de Vlaamse economie als doel heeft;
  - b) de publieke investeringsgraad van Vlaanderen gradueel op te trekken en een investeringsagenda uit te werken samen met de lokale en provinciale besturen en met andere belangrijke publieke investeerders;

- c) het Vlaamse investeringsprogramma maximaal te richten op duurzame investeringen met een hoog maatschappelijk en economisch rendement, zoals digitale infrastructuur, onderwijs en opleiding, onderzoek en ontwikkeling, zorg, mobiliteit, hernieuwbare energie, scholenbouw en -infrastructuur enzovoort, en daartoe een afwegingskader te ontwikkelen zodat die eenmalige investeringen een zo positief mogelijke impact hebben op de economische groei;
  - d) de investeringen te faciliteren door vergunnings-, administratieve en andere procedures te optimaliseren en te versnellen waar dat mogelijk is;
  - e) samen met private spelers te investeren in de uitrol van moderne digitale infrastructuur, zoals glasvezel en een 5G-netwerk;
  - f) overheidsinvesteringen te bevorderen die de duurzaamheid van de Vlaamse samenleving versterken. Dat kan onder meer:
    - 1) door werk te maken van een versnelde uitbouw van fietsinfrastructuur, fiets-leasen en fietsdelen, en door het investeringsritme in fietsinfrastructuur op te trekken naar 300 miljoen euro tegen het einde van de huidige zittingsperiode, wat goed is voor zo'n 3500 kilometer nieuwe of hernieuwde fietsinfrastructuur in Vlaanderen;
    - 2) door het openbaar vervoer en andere vormen van publiek transport uit te bouwen en versneld emissievrij te maken;
    - 3) door een nieuw 'Clean Power for Transport'-plan uit te werken, met onder andere de versnelde uitbouw van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en een aangepast fiscaal kader voor emissievrije mobiliteit;
    - 4) door de energierenovatie van het eigen patrimonium als prioritair te beschouwen;
    - 5) door het uitrollen van innovatieve aanbestedingen voor onder meer circulaire aankopen en ESCO/EPC-projecten (energy service company/energieprestatiecertificaat);
    - 6) door als overheid een voorbeeldfunctie op te nemen, bijvoorbeeld op het vlak van sociale woningen en overheidsgebouwen;
  - g) zo snel mogelijk werk te maken van de uitvoering van ambitieuze hernieuwbare-energiedoelstellingen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan;
  - h) prioritair investeringen op het vlak van energie-efficiëntie en circulaire economie te faciliteren, onder meer door een stimulerend ondersteuningskader voor de renovatie van woningen en gebouwen uit te werken;
- 11° met betrekking tot het opkrikken van het consumentenvertrouwen en stimuleren van lokale consumptie:
- a) te onderzoeken hoe het consumentenvertrouwen kan worden versterkt;
  - b) lokale besturen te ondersteunen bij het uitwerken van lokale acties om het lokale winkelapparaat, de horeca, ambachten en diensten te ondersteunen door de goede praktijken te bundelen;
  - c) de talloze initiatieven om lokale consumptie via een onlineaanbod beschikbaar te stellen in de Vlaamse steden en gemeenten, te evalueren en in te passen in de strategie van de Vlaamse overheid om e-commerce een boost te geven, onder meer door lessen te trekken voor koopinjebuurt.be;
  - d) lokale ondernemers maximaal te faciliteren en te informeren zodat ze hun online aanwezigheid, bijvoorbeeld op het vlak van e-commerce en online advertising, kunnen versterken ten voordele van lokaal winkelen en consumentenvoordelen;
  - e) verder te waken over een gelijk speelveld voor elke retailer, bijvoorbeeld tussen grote e-commercespelers en de Vlaamse lokale winkels, zodat consumenten daar maximaal voordeel uit kunnen halen;

- f) dit momentum waarbij lokale ondernemers meer dan ooit partnerschappen sluiten, aan te grijpen om de korteketenaanpak te verankeren in de Vlaamse economie;
- 12° met betrekking tot het ondersteunen van ondernemerschap en ondernemersvertrouwen:
- a) ondernemerschap en ondernemingszin te ondersteunen, met oog voor prille start-ups, om zo het ondernemersvertrouwen weer op te krikken;
  - b) op korte termijn de mogelijk te creëren dat via regelluwe zones vernieuwende aanpakken met betrekking tot het handelsvestigingsbeleid in de kernen worden geïmplementeerd, zodat mogelijke schokken op een flexibele manier opgevangen kunnen worden;
  - c) kernversterking centraal te zetten en resoluut ondernemers en handelaars te ondersteunen zodat bruisende kernen worden gecombineerd met een sterke online aanwezigheid;
  - d) het VLAIO-netwerk verder in te zetten om ondernemerschap, ondernemingszin en ondernemersvaardigheden te stimuleren;
  - e) in het bijzonder acties op te zetten zodat mensen die de stap naar het ondernemerschap willen zetten of die de stap net voor de coronacrisis gezet hadden, het nodige vertrouwen krijgen om hun activiteiten in deze moeilijke omstandigheden toch te starten of voort te zetten;
  - f) via onder meer Syntra Vlaanderen te zorgen voor een vernieuwend opleidingsaanbod op maat van zelfstandige ondernemers;
  - g) werkzoekenden met ondernemersambities en -talent te ondersteunen bij ondernemerschap, met aangepaste opleidings- en begeleidingstrajecten, en die trajecten te evalueren en eventueel bij te sturen;
  - h) de doelgroep van de transitiepremie te evalueren om zo meer werkzoekenden bij ondernemerschap te ondersteunen;
  - i) in het bijzonder aandacht te hebben voor de begeleiding van gefailleerden en ondernemers in moeilijkheden, met het oog op hun mentaal welbevinden, de goede kansen voor een herstart en het vermijden van armoederisico's;

- 13° met betrekking tot onderzoek, ontwikkeling en innovatie:
- a) te blijven waken over het groeipad van de overheidsuitgaven voor onderzoek en ontwikkeling zodat Vlaanderen de 3 procentnorm voor totale onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven overstijgt en de Vlaamse positie ten opzichte van Europese toplanden te verbeteren;
  - b) de ondersteuning van innovatie, onderzoek en ontwikkeling centraal te stellen in de relance van de Vlaamse economie;
  - c) de digitale voorsprong te realiseren door zelf het goede voorbeeld te geven en de Vlaamse ondernemingen te sensibiliseren om de mogelijkheden van de technologische ontwikkelingen en digitalisering maximaal te benutten;
  - d) de projecten binnen innovatieprogramma's zoals de moonshot, artificiële intelligentie, waterstof en cyberveiligheid onverkort uit te voeren;
  - e) in het innovatiedomein maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden op Europees niveau, zoals het miljard euro dat gemobiliseerd werd onder het 'Horizon 2020'-programma voor de bestrijding van het coronavirus;
  - f) te onderzoeken hoe de initiatieven op het vlak van wetenschappelijk onderzoek die gelanceerd zijn om een antwoord te bieden op het coronavirus, zoals de projecten van de wetenschappelijke COVID-raad, een vervolg kunnen krijgen;
  - g) versneld werk te maken van de intenties in de beleidsnota die verband houden met de gezondheidszorg, zoals de mogelijkheid om van gepersonaliseerde geneeskunde een speerpuntcluster te maken en de uitvoering van een actieplan 'Flanders care';
  - h) van de coronacrisis gebruik te maken om de aantrekkelijkheid van STEM-opleidingen (Science, Technology, Engineering and Mathematics) en wetenschappelijk onderzoek te promoten;
  - i) in te zetten op een sterke en coherente profilering van Vlaanderen als innovatieve regio in het buitenland.

Robrecht BOTHUYNE
Axel RONSE
Tom ONGENA
Maaïke DE VREESE
Kurt VANRYCKEGHEM
Andries GRYFFROY